

การถอดความรู้จากการเข้าร่วมโครงการศิลปวัฒนธรรม วันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2568

กิจกรรมที่ 1: โครงการเรียนรู้สื่อสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทย
ณ โรงงานเครื่องปั้นดินเผาป่าดุ่ม ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ชุมชนเกาะเกร็ด: วิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม
และการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการอนุรักษ์

1. บทนำ

ชุมชนเกาะเกร็ด ตั้งอยู่ในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
เป็นเกาะที่เกิดจากการขุดคลองลัดแม่น้ำเจ้าพระยาในสมัยกรุงศรีอยุธยา
ปัจจุบันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญและเป็นศูนย์กลางของชุมชนชาวมอญที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมและวิถี
ชีวิตแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะศิลปะการทำเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่

2. วิถีชีวิตของชุมชนเกาะเกร็ด

ชาวบ้านบนเกาะเกร็ดดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย
สืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีของชาวมอญมาหลายชั่วอายุคน วิถีชีวิตส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการเกษตร
การค้าขาย และการผลิตเครื่องปั้นดินเผา การสัญจรหลักของคนในชุมชนยังคงใช้เรือและทางเดินเท้า
มีตลาดน้ำและร้านค้าริมน้ำที่ขายอาหารและของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น ขนมไทยโบราณ
และผลิตภัณฑ์จากดินเผา

3. ศิลปวัฒนธรรมในชุมชน

ศิลปวัฒนธรรมของชาวมอญบนเกาะเกร็ดมีความโดดเด่น ทั้งในด้านภาษา อาหาร การแต่งกาย
และพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ประเพณีตักบาตรพระทางเรือ การสรงน้ำพระในวันสงกรานต์
และเทศกาลประเพณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ โบราณสถานสำคัญ ได้แก่ วัดปรมย์ยิกาวาส
ซึ่งเป็นศูนย์กลางของศาสนาและวัฒนธรรมของชุมชน

4. วิธีการทำเครื่องปั้นดินเผาอย่างละเอียด

การทำเครื่องปั้นดินเผาของเกาะเกร็ดมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว
โดยใช้ดินเหนียวคุณภาพดีจากแม่น้ำเจ้าพระยา กระบวนการทำงานมีขั้นตอนสำคัญดังนี้:

4.1 การเตรียมดิน

- นำดินเหนียวจากแม่น้ำมาผ่านกระบวนการคัดแยกสิ่งสกปรก
- หมักดินให้มีความชื้นพอเหมาะและนวดให้เนื้อดินเนียน

4.2 การขึ้นรูป

- ใช้มือและแป้นหมุนขึ้นรูปภาชนะหรือเครื่องใช้ต่างๆ ตามต้องการ
- ศิลปินบางคนใช้แม่พิมพ์เพื่อให้ได้รูปทรงที่ต้องการอย่างแม่นยำ

4.3 การตกแต่งลวดลาย

- แกะสลักลวดลายลงบนผิวดินเผาก่อนที่จะทำการอบ
- ใช้เทคนิคการขีด ขีด หรือการเติมลวดลายลงไป

4.4 การเผา

- อบในเตาเผาอุณหภูมิสูง (ประมาณ 800-1,200 องศาเซลเซียส)
- เผาให้สีเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลแดงหรือดำ ขึ้นอยู่กับชนิดของดินและวิธีเผา

5. การนำความรู้ด้านสังคม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์

5.1 ด้านสังคม

- การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เช่น การจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว
- การให้ความรู้แก่คนรุ่นใหม่เกี่ยวกับการทำเครื่องปั้นดินเผาผ่านกิจกรรมชุมชนและหลักสูตรการเรียนการสอน

5.2 ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- การพัฒนาสูตรดินเผาให้มีความแข็งแรงขึ้น และลดการแตกร้าว
- การใช้เครื่องมือวิเคราะห์ทางเคมีและฟิสิกส์เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติของดินเหนียว
- การพัฒนาวิธีการเผาที่ลดการใช้พลังงานและลดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม

5.3 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

- การใช้โซเชียลมีเดียและแพลตฟอร์มออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด
- การพัฒนาเว็บไซต์และแอปพลิเคชันสำหรับการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ออนไลน์
- การสร้างฐานข้อมูลดิจิทัลเพื่อรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะเครื่องปั้นดินเผา

6. บทสรุป

เกาะเกร็ดเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นทั้งด้านวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม และการผลิตเครื่องปั้นดินเผา การนำความรู้ทางสังคม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ จะช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนางานหัตถกรรมดั้งเดิมให้คงอยู่คู่กับชุมชนในยุคปัจจุบัน ตลอดจนสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับคนในท้องถิ่นต่อไป

ข้อมูลโดยสโมสรนักศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน

นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมในครั้งนี้ จะได้รับการพัฒนาใน ทักษะศตวรรษที่ 21 หลาย ด้าน ได้แก่:

1. ทักษะที่นักศึกษาจะได้รับจากโครงการนี้

1.1 ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning & Innovation Skills)

- **ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity & Innovation)**
นักศึกษาได้รับโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผา และสามารถนำแนวคิดไปพัฒนางาน หัตถกรรมร่วมสมัยที่สอดคล้องกับตลาดปัจจุบัน
- **ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking & Problem Solving)**
จากการศึกษาเกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผา นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต เช่น การแตกร้าวของดินเผา และคิดค้นแนวทางพัฒนาให้ดีขึ้น
- **ทักษะการทำงานร่วมกันและการสื่อสาร (Collaboration & Communication)**
การทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้การทำงานเป็นทีม การสื่อสารกับผู้เชี่ยวชาญ และชาวบ้าน ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในชีวิตการทำงาน

1.2 ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media & Technology Skills)

เนื่องจากปัจจุบันนักศึกษายังไม่ได้มีการนำไอทีมาช่วยในการประชาสัมพันธ์หรือบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผา ดังนั้น การเพิ่มองค์ประกอบด้านนี้จะช่วยเสริมศักยภาพในการเรียนรู้ และการสื่อสาร ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

- **ทักษะสารสนเทศ (Information Literacy)**
นักศึกษสามารถพัฒนาทักษะในการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์เครื่องปั้นดินเผา รวมถึง แนวทางการพัฒนาให้ทันสมัย
- **ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy)**
นักศึกษาจะได้รับการพัฒนาให้เข้าใจถึงบทบาทของสื่อดิจิทัล และวิธีการนำเสนอ ศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบที่น่าสนใจ
- **ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Literacy)**
นักศึกษาจะได้รับการพัฒนาในด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เช่น การใช้ เว็บไซต์ หรือโซเชียลมีเดียในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผา

1.3 ทักษะชีวิตและอาชีพ (Life & Career Skills)

- **ความสามารถในการปรับตัวและความยืดหยุ่น (Adaptability & Flexibility)**
การเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นช่วยให้นักศึกษามีความยืดหยุ่นต่อการทำงานใน สภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน
- **ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership & Responsibility)**
การเข้าร่วมโครงการช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้การเป็นผู้นำชุมชนในด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการนำไอทีมาช่วยในการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมเครื่องปั้นดินเผา จากข้อมูลที่ได้รับ นักศึกษายังไม่ได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้มากนัก จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้:

2.1 การทำอินโฟกราฟิก (Infographic)

- การออกแบบ อินโฟกราฟิกแสดงขั้นตอนการทำเครื่องปั้นดินเผา เพื่อให้ผู้สนใจสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น
- ใช้เครื่องมือออกแบบออนไลน์ เช่น Canva, Adobe Illustrator หรือ Figma
- เผยแพร่ทาง โซเชียลมีเดีย เช่น Facebook, Instagram และเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย

2.2 การทำคลิปวิดีโอสั้น (Short Video)

- นักศึกษาสามารถจัดทำ วิดีโอสั้นเกี่ยวกับการทำเครื่องปั้นดินเผา หรือสัมภาษณ์ช่างฝีมือในท้องถิ่น
- ใช้แอปพลิเคชันตัดต่อวิดีโอ เช่น CapCut, Adobe Premiere Pro หรือ DaVinci Resolve
- เผยแพร่ผ่าน YouTube, TikTok หรือ Facebook เพื่อให้เข้าถึงผู้ชมได้กว้างขึ้น

2.3 การใช้เว็บไซต์หรือแพลตฟอร์มออนไลน์

- สร้างเว็บไซต์หรือบล็อกเพื่อรวบรวมความรู้เกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด
- ใช้แพลตฟอร์ม เช่น WordPress, Wix หรือ Blogger
- เพิ่มระบบ e-Commerce ขายผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาออนไลน์ เพื่อเพิ่มรายได้ให้ชุมชน

2.4 การใช้ AR และ VR (เทคโนโลยีเสมือนจริง)

- พัฒนาแอปพลิเคชัน AR (Augmented Reality) ให้ผู้ใช้สามารถดูรายละเอียดของเครื่องปั้นดินเผาผ่านสมาร์ทโฟน
- การสร้าง VR Tour ให้ผู้ใช้สามารถเดินชมโรงงานเครื่องปั้นดินเผาเสมือนจริง

ข้อมูลโดยสโมสรนักศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน